

A kulák orosz eredetű szó (jelentései: ököl, nagygazda, zsugori)

**KULÁKÜLDÖZÉS HÓDMEZŐVÁSÁRHELYEN
EGY NAGYMAMA EMLÉKEI**

Készítette: Bagdi Gyula

Hódmezővásárhely, Németh László Gimnázium, Általános Iskola

9.B osztály

Kuláküldözés az 1950-es években Magyarországon

Riport Nagymamámmal

Egy mogorva, esős téli napon, iskola után az aznapi órákon elhangzottak cikáztak a fejemben. A nedves, hideg téli levegő az őt oda-vissza kavarázó jeges szélben ridegség, kiszolgáltatottság érzetét keltette bennem. Hazafelé úton újra és újra eszembe villant az a téma, amiről történelem órán beszélgettünk, a kuláküldözés. Elhatároztam, hogy olyan személlyel beszélgetek erről a történelmi időszakról, aki maga is tanúja volt az eseményeknek. Így lett riportom alanya drága Nagymamám.

Én: Az iskolában több tanórán is szóba került a kuláküldözés. Mama, tudnál erről mondani valamit? Te ekkor voltál gyerek, ez a te életed része. Családunk tagjait érintette-e az üldöztetés?

Mama: Hát persze, drága unokám. Kérdezz bátran! A mi családtagjainkat közvetlenül nem érte ilyen borzalom, szerencsére. Nem volt földbirtokunk, egyszerű népek voltunk mi. Megegett viszont egyik unokanővéremmel, hogy miután férjhez ment, a hites ura családját eljárás alá vonták. Na, meg aztán ott volt a szomszédunkba költözött család, akik ugyanígy jártak.

Én: De mégis, mit jelent az, hogy kulák?

Mama: Maga a szó, kulák, tehetősebb parasztot jelent. A nagybirtokon kívül eső földterületek, legelők hasznosítói voltak ők. Az akkori magyar társadalom sajátos rétege volt az övéké. A gabonán kívül főként gyümölcsöt, zöldséget termeltek, állattartással foglalkoztak. A tartott állatok leginkább haszonállatok és igás állatok voltak, hogy segítségre legyenek a föld megművelésében, a legelő hasznosításában. A "birtok" 25 hold feletti területet jelentet. Ezek a családok többgyermekes famíliák voltak és általában több generáció élt együtt. A földdel és állatokkal kapcsolatos munkát egy ilyen többgenerációs család, némi segítséggel, el is tudta végezni. A betakarított termények és a felnevelt állatok biztosították a család stabil megélhetését.

A kép egy korabeli kulák családot ábrázol. /forrás: Múlt-kor magazin/

korabeli kulákcsalád

Én: Hogyan váltak üldözött csoporttá? Miért üldözték őket?

Mama: Magyarország akkor vezetője, Rákosi Mátyás, 1948 augusztusában hirdette meg a kuláküldözést. A kulák réteg nem illeszkedett a politikai stratégiába, nem szolgálta az országvezetés érdekeit és nem is adták meg önként és dalolva magukat a szövetkezetesítés magasztos eszméinek és céljainak. Ezért aztán erősebb eszközökhöz kellett nyúlnia a politikai hatalom gyakorlóinak. Úgy tartották, hogy ők egyfajta kizsákmányolók.

Fotó: Padlássöprés, beszolgáltatás: /forrás: Múlt-kor magazin/

Erőszakos módszerek széles tárházát vezették be az igazságszolgáltatás és a gondoskodó állam tekintélyt parancsoló álcája alatt. Nem válogattak az eszközökben: büntető adóval, beszolgáltatással, kitelepítéssel, padlás-söpréssel, bírósági perekkel nehezítették életüket, boldogulásukat. Minden elképzelhető törvényesnek titulált módon igyekeztek ellehetetleníteni ezeket a családokat. Az egyik legsúlyosabb intézkedés a büntető táborokba való bezárás volt. Erről csak az 1990-as évek után derültek ki adatok, kerültek elő dokumentumok. Sok "rendszer-elleneséget" úgy vittek oda, hogy a családja évekig nem is tudhatott róla. Sajnos, ma sem tudjuk pontosan, hányan nem tértek haza soha többé.

A másik drasztikus módszeres eszköz a kitelepítés volt: mivel a "kulákok" megosztása származás szerint is osztályozva volt, ezért megkülönböztettek sváb, magyar, felvidéki és délszláv "kulákokat". A magyarok a Hortobágyra, vagy más gyűjtő táborokba kerültek, még a nemzetiségieket az országhatáron kívülre telepítették. Az érintett családok rettegve élték mindennapjaikat. Sosem tudhatták, mikor toppannak be az otthonaikba és utasítják őket házuk elhagyására, vagy javaik átadására. Sokszor csak néhány percük volt összepakolni, meghatározott kg. súlyú ruhát, élelmet vihetek magukkal. A kitelepített gazdák ingó és ingatlan vagyona szétosztásra került, illetve állami tulajdonba.

Erről korabeli dokumentum filmek is készültek. Például ilyen alkotás a *Kulák volt az apám*.

Ezt a kort idézi fel részben a *Körhinta* című film. Másik, szintén e kor szellemét idéző, a

politikai rendszer sajátosságait humoros köntösbe bújtató film A tanú.

Én: Az ismerősök mit mondtak el erről az időről?

Mama: Erről beszélni csak nagyon szűk családi körben, bizalmasan lehetett a rendszerváltás előtt. Mivel meghatalmazásom nincs, és már nem is élnek azok, akik édesanyámnak gyermekkoromban meséltek erről, így nevek említése nélkül adom át neked a történetet.

Történt egy alföldi városhoz közeli „nagy tanyán”, hogy három nemzedék élt és dolgozott együtt megélhetésük és boldogulásuk érdekében. Volt 4 lovuk, ezek az igás állatok a szántást, vetést voltak hívatottak erővel ellátni. No és volt 5 tehén is a jószágok között, sok-sok aprójószág, baromfi. A "főnök" a legidősebb férfi volt a családban, az ő szava szentírás volt. Mint derült égből a villámcsapás, a viszontagságos idők akkor kezdődtek, amikor "kulák-listára" kerültek, sok-sok zaklatásnak lettek ezzel kitéve. El kellett viselni javait erőszakos elkobzását, a veszteséget, magántulajdonuk sérelmét, a magánéletük megsértését, a megalázottságot. Először az állatokat, főként lovat, tehenet vitték el, mert ezek kellettek az állami betakarításhoz, élelmezéshez. Ez az erőforrás természetesen hiányzott a továbbiakban a család saját gazdálkodásában. Na, de ennyivel nem érték ám be! Vittek mindent, amit szükségesnek ítélték a politikai célok teljesítése érdekében, a törvény kényuralmának hatalmával. Mind az eszközöket is elvitték, ezért nem volt mivel művelni a szántót. Kényszerűségből, és a lehetetlen helyzetből való kiútkeresésben az asszonyokat is nehéz fizikai munkára fogták a földeken, volt úgy, hogy az asszonyokat fogták be a faeke elé, úgy szántottak nagy kínládással. Az aratás, gyomirtás /kapálás/ kézi erővel történt.

Réges - régi időkben a parasztok számára a padlás a betakarított javak, a következő évre begyűjtött és előkészített vevőmagok helye volt. A teli padlás a jó gazda büszkesége volt. Az állami önkényuralom határt nem ismerő húzása volt a "padlás söprés". Ez nemcsak a kulák gazda által a padláson tartott javak részbeni elvételét jelentette, hanem szó szerint értendő, még a vetőmagot is elvitték, az utolsó magig. Hiába a rengeteg, szorgalmasan elvégzett munka, a család megélhetése a lehetetlenség határára sodródott. A mindennapi betevőt alig tudták előteremteni. A gyerekek alultápláltak voltak, sorba jöttek az egyre súlyosabb betegségek, nem volt ritka a halálos kórság sem. Eme család középső férfi tagját munkatáborba vitték. Erről az időről és az ott történekekről soha nem volt hajlandó még a családnak sem beszélni, bizonyára nem kellemes időket élt ott át. Az elhurcolás, a fogva-tartás pusztá ténye meggyötri az emberi lelket; a kényszerszermunka, a fizikai bántalmazás, a folyamatos félelemben tartás a testet is tönkre teszi. Azok, akik túléltek, inkább magukba temették az átélt

borzalmakat.

A tanya mellett volt a városon is házuk. Ezt a házat "államosították", az összes ott lévő berendezéssel együtt. Az állam hivatalai útján munkás-családokat költöztettek oda, telepítettek be. Sajnos a család otthon maradt és egyben családfő szerepét nyújtó férfi nem tudta elviselni a történeteket, megbetegedett és rövidesen meghalt.

A család megmaradt tagjai, a nők és egy még gyermek "férfi" maradt, akik nagyon kemény és küzdelmes életet éltek. Sokszor éheztek, és a "K" betű minden hátrányát elszenvedték. A korábban saját erőből éldogélő család megtört nyomasztó teher alatt, megadta magát a politika szent akaratának, és a megmaradt "vagyonkával" beléptek a szövetkezetbe. A családból iskolába járó gyermeknek megkülönböztetett figyelemben volt része, ez egy fajta megbélyegzés volt, mindenből kizárták és nem tanulhatott tovább. Mezőgazdasági iskolába szeretett volna járni. Úgy tudott mégis bejutni, hogy mivel a termelő szövetkezetben dolgozott a család, ezért "paraszti" származásnak minősült, a termelő szövetkezet vezetőség ajánlásával bejutott, illetve érettségi után főiskolát is végzett. Szerencsére az anyaföld szeretete megmaradt és ebben a szellemben nevelte később a saját fiait is.

Fotó: Téeszésítés. /forrás: 30 év krónikája/

Egy másik család, a szomszédaink már nem voltak ilyen „szerencsések”. Mivel anyai ágon távoli, de rokonsági fokon a Tárkány-Szűcs dinasztia tagjai voltak, ezért az elsők között voltak ama bizonyos listán. Nagy állatállományuk nem volt, viszont nagyon jó aranykorona értékű földdel rendelkeztek. Gyümölcs-, és dinnyetermesztéssel a család összes tagja szorgos munkájával és néhány segítővel tisztos megélhetést biztosítottak maguknak. A föld kisajátítása után már ez nem tudott tovább működni. A föld után következett a városban a család által - anyai és apai ágon - örökölt házak elvétele. Egy nagyobb házban kaptak 8-an egy szobakonyha lakrészt, a többi részbe munkás osztályhoz tartozó családot telepítettek be. Az üldözés náluk is úgy jelentkezett, mint a többiekénél. A földdel együtt vitték az állatokat is. A nagypapa nagyon büszke volt lovaira, érthető módon ragaszkodott hozzájuk, ezért visszalopta őket. Súlyos bűncselekménynek számított, bírósági ügy lett belőle. 2 év letöltendő börtönre ítélték. Büntetését úgy töltötte le, hogy a saját családja nem tudhatta hol van, nem tarthattak kapcsolatot, és csomagot sem küldhettek neki. A letöltött börtönévek után ugyan kiszabadult, de súlyos egészségkárosodással, eltört keze- és lába rosszul forrt össze, munkát végezni már nem tudott. Szabadulása után nem sokkal öngyilkos lett: visszament a régi tanyába és a lóistállóban felakasztotta magát. A család szinte földönfutóvá vált. Az asszonyok eljártak mosni, vasalni házakhoz, illetve a fodrászüzletekbe az ott használatos törölközőket sikálták tisztára. A család férfi tagja – egy maradt – pedig gyári munkás lett. Így tengették életüket. A vagyon vesztést tetőzte a megaláztatás. A gyermekek is hátrányban voltak „K” betűs múltjuk miatt. A tanárok és társaik szóbeli, nem egy esetben fizikai bántalmazással adták tudtukra, hogy osztályidegenek. A jó tanulmányi eredményeik ellenére sem tanulhattak tovább, csak később, felnőtt fejjel. Mert akkor már munkás-származásúnak számítottak.

Én: Rettenetes idők voltak, ez már bizonyos. Köszönöm, hogy elmondtad nekem ezeket a dolgokat.

Mama: Szívesen. Ne feledd, nem hiába való megismerni a múltat, mert az ott vétett hibákból okulva szebb jövőt élhetsz.

Hódmezővásárhely, 2016. március